

ÇALIŞANLARDA YAŞAMIN ANLAMI ALGISININ İŞKOLİKLİK DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: SAĞLIK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA

Rana ÖZYURT KAPTANOĞLU
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi, Türkiye
ranaozyurt@ayvansaray.edu.tr
https://orcid.org/0000-0002-0341-4722

Neşe TOSUN
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi, Türkiye
herdemnese@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-3970-9466

<i>Atıf</i>	Özyurt-Kaptanoğlu, R. & Tosun, N. (2022). Çalışanlarda Yaşamın Anlamı Algısının İşkoliklik Davranışı Üzerindeki Etkisi: Sağlık Sektöründe Bir Araştırma. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 12 (2), 436-452.
-------------	---

ÖZ

Bu çalışmanın amacı sağlık sektöründe çalışanlarda yaşamın anlamı algısının işkoliklik davranışına etkisini ölçümleyerek irdelemektir. Bu amaçla, İstanbul ili Avrupa yakasında sağlık sektöründe çalışan 467 sağlık çalışanına kolayda örnekleme yöntemi ile ulaşılmış, anket yolu ile veri toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25.0 istatistik paket programında güvenilirlik testi, faktör analizi, korelasyon analizi ve regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada yaşamın anlamı ve işkoliklik kavramları pozitif psikoloji ve örgütsel davranış disiplini kapsamında ele alınmıştır. Yapılan uygulama sonucunda çalışanlarda yaşamın anlamı algısı ile alt boyutlardan biri olan aranan anlamın işkoliklik davranışını anlamlı ve negatif yönde etkilemediği tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlar biri olan mevcut anlamın işkoliklik davranışını etkilemediği ve aralarındaki ilişkinin anlamsız olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşamın Anlamı, İşkoliklik Davranışı, Pozitif Psikoloji, Örgütsel Davranış Disiplini.

THE EFFECT OF THE MEANING OF LIFE'S PERCEPTION ON WORKATHIC BEHAVIOR IN EMPLOYEE: A RESEARCH IN THE HEALTH SECTOR

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the effect of the perception of the meaning of life in the health sector on the workaholic behavior by measuring. For this purpose, 467 health workers working in the health sector in the European side of Istanbul were reached by easy sampling method and data were collected through questionnaires. The obtained data were evaluated by using reliability test, factor analysis, correlation analysis and regression analysis in SPSS 25.0 statistical package program. In the study, the meaning of life and the concepts of workaholic are discussed within the scope of positive psychology and organizational behavior discipline. As a result of the application, it was determined that the perception of the meaning of life and the meaning sought, which is one of the sub-dimensions, did not affect the workaholic behavior in a significant and negative way. It has been

determined that the existing meaning, which is one of the other sub-dimensions, does not affect the workaholic behavior and the relationship between them is meaningless.

Keywords: *Meaning of Life, Workaholic Behavior, Positive Psychology, Organizational Behavior Disciplin.*

GİRİŞ

Günümüz dünyasında örgüt bilimi, pozitif psikoloji üzerinden örgütsel davranış disiplinine çoğunlukla da bireyler düzeyinde çalışanlara odaklanarak, akademik ve uygulayıcılar açısından bir talebin olduğunu yapılan araştırmalarla ortaya koymuştur. Örgütsel davranış disiplininin hem psikolojik hem de sosyal bir varlık olan insanın çalışma ortamında optimal düzeyde verimli ve üretken hale getirilmesi açısından önemli görevleri bulunmaktadır. Çalışanların motivasyonunu artırabilmek, ihtiyaç duyulan gerekli yetenek ve tarzlara yönelik düzeltmeler yapabilmek, negatif davranış ya da eğilimlerin pozitif dönüşürülmesine gösterilen dirence karşı değişimi sağlayabilmek, kaliteli iyileştirmeler yapabilmek, iş stresi, işyerinde çatışmalar, işkoliklik, işe bağımlılık gibi olumsuz durumları etkili bir şekilde yönetebilmek amacıyla yöntemler araştırılmaktadır (Luthans, 2002: 57; Yavan, 2016: 278). Yazında pozitif ve negatif kavramlar üzerinde çalışanlar açısından işletme/örgüt içinde birlikte ele alınarak dengeli bir yaklaşımla incelenmesi konusunda genel bir fikir birliği mevcuttur (Fineman, 2006: 270; Luthans ve Youssef, 2007: 322).

Amerikan Psikoloji Derneği kongresinde (1998) pozitif psikoloji resmi olarak tanıtılmıştır (Donaldson ve Ko, 2010: 177). Bireylerin, grupların ve kurumların gelişmesini ya da bu gelişim için ideal işleyiş süreçlerini anlatan pozitif psikoloji çatısı altındaki kavramlara (öznel iyi oluş, iyimserlik, güçlü karakter özellikleri, umut vb.) artan talep ilgili yazında görülmektedir. Yaşamdaki hatalara dikkat noktasındaki gereksinime dair değişimler ve bu değişimlerin nasıl iyi şeyler olabileceği, neyin ikamesi olması üzerine araştırma yapmak pozitif psikoloji kapsamındadır. Yaşamın anlamı pozitif psikoloji çatısı altındaki temel kavramlardan biri ve bireylerin yaşamlarını olumlu etkilemektedir. Ayrıca yaşamın anlamı ve zihinsel sağlık arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Luthans, 2002: 58; Gable ve Haidt, 2005: 103; Kutanis ve Yıldız, 2014: 137; Ayan, 2017: 54). Yönetim disiplinine yaşamın anlamı kavramını kazandıran pozitif psikoloji çok ilgi uyandırmıştır. Yaşamındaki anlamı bulan bireylerin ruhsal ve fiziksel açıdan daha sağlıklı olmasının yönetim disiplini içerisindeki açıklaması hem daha mutlu hem de daha enerjik çalışandır (Ağ ve Balcı, 2019: 1601).

Küreselleşme ile coğrafi sınırların ortadan kalkması, kitle iletişim araçları, rekabet yoğunluğuna bağlı çevresel faktörler, teknolojik gelişmeler gibi birçok faktörün kişilerin var olma gayretlerinin yönünü ve niceliğini etkilediği göz ardı edilemez. Bu bağlamda yazında işkolikliğin üretkenlik/yaratıcılık ve işi sevmek/işten zevk alma ile ilişkilendirilerek olumlu bir davranış şeklinde değerlendirildiği çalışmalar mevcuttur. İşkolikliğin negatif ve pozitif özelliklerini ön plan da tutan araştırma sonuçlarında ise negatif yönlerinin çokluğu göze çarpmaktadır. İşletme kazanımları yönü ile değerlendirildiğinde, işkoliklik başlangıç da pozitif bir çıktı gibi görülmesine rağmen doğası itibariyle negatif bir çıktı olduğu konusunda çoğu araştırmacı fikir birliği içerisinde. Bu araştırmada işkoliklik olumsuz (gereksiz işe bağımlılık, sağlığı bozan, mutsuzluk veren) bir davranış olarak ele alınmıştır (Burke ve Koksall, 2002: 60; Libano vd., 2010: 143; Serçeoğlu ve Selçuk, 2016: 41; Dilek ve Yılmaz, 2016: 37; Yiğit, 2020: 102). İşkoliklik davranışı çalışma ortamında kişilerin var olma gayretlerinin bir yansıması ve işe bağımlılık, iş stresi ya da işte sönme değişkenleri gibi olumsuz bir kavram olarak örgütsel davranış parametreleri içinde yer almaktadır. Çalışanların çalışma ortamında gösterdikleri davranışları anlamının yanı sıra bu davranışların özelliklerini yorumlama ve sonuçlarını tespit etme konusu örgütsel davranış disiplini kapsamındadır (Özsoy vd., 2013: 60).

Bu araştırmanın temel amacı; İstanbul ili Avrupa yakasında sağlık sektöründe çalışanlarda yaşamın anlamı algısının (olumlu değişken), işkoliklik davranışı (olumsuz değişken) üzerinde etkisinin olup olmadığını irdelemektir. Araştırma başlangıcında literatür taraması yapılarak teorik alt yapı oluşturulmuş ve akabinde kavramlara dair (yaşamın anlamı, işkoliklik) pozitif psikoloji ve örgütsel davranış çatısı altında araştırma hipotezleri sunulmuştur. Daha sonraki aşamada, uygulama ve analizlere yer verilmiş, tespit edilen bulgular ışığında sonuç ve tartışma ile araştırma tamamlanmıştır.

Araştırmanın katkısı, ilgili yazında yaşamın anlamı ve işkoliklik kavramlarının birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışma, yaşamın anlamı ve işkoliklik kavramlarının anlaşılması, uygulamasının manevi sorumluluğu yüksek ve çalışma saatleri daha uzun olan sağlık sektörü çalışanları üzerinde yapılması açısından önem kazanmaktadır. İşkoliklik davranışını azaltan faktörlere yönelik bir tespitin yapılabilmesi ile farklı önlemler alınabilir ya da destekleyici işlevler önerilebilir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yaşamın Anlamı

Türk Dil Kurumu (TDK) anlamı; bir sözden, kelimedenden, olgu veya davranıştan anlaşılan şey ve bunun hatırlattığı nesne veya düşünce olarak tanımlamıştır. Anlamlandırma terimi ise, “İnsanların olayları nasıl fark ettiğini, bu olayların ne anlam ifade ettiğini ve bu olaylar için uzlaşma yoluyla oluşturulan anlamların mevcut ve gelecekteki davranışları nasıl etkilediğini inceleyen devamlı bir süreçtir” şeklinde tanımlanmaktadır (URL-1; Keskin vd., 2016: 407). Bireyler günlük yaşamlarının önemli bir bölümünü düşünme işlevi yaparak geçirmektedirler. Düşünme faaliyetinin yapıldığı insan beyninin nasıl organize edildiğinin yansıması olan anlam oluşturma insani bir eylemdir. Bu bağlamda yeryüzünde bildiğimiz anlam arayan tek tür insan olarak ifade edilir (Emmons, 2003: 106).

Anlam kavramı ilk olarak psikoloji alanındaki çalışmalarda ortaya çıkmış, ama psikolojiye felsefeden ve dil bilimlerinden entegre edilmiştir. Farklı disiplinlere (sosyoloji, pedagoji, ilahiyat vb.) “Yaşamın anlamı nedir” sorusu ile konu olmuş, kişilik, bilinç ve eylem bütünlüğü kapsamında somutlaştırılmıştır (Adler, 2004: 6; Leontiev, 2005: 46). Felsefi açıdan anlam ve yaşamın anlamına dair yapılan irdeleme insanlık tarihinin geçmişi ile doğru orantılıdır. İnsan olma koşulu bireyin hem yaşamasını hem de yaşamı anlamasını gerektirmektedir. Yaşamın anlamı, hem kişisel ve benzersiz hem de ne kadar insan varsa o kadar yaşamın anlamına dair görüş olmasının kabulü evrensel bir tanımının olmadığını göstermektedir (Adler, 2004: 6; Leontiev, 2005: 50; Steger vd., 2006: 80; Kahveci, 2019: 8).

Bireylerin yaşamlarındaki anlamın varlığı, teorik kapsamda, kendilerini ve evreni ya da dünyadaki eşsiz ahengi anlamayı ve yaşamlarında neyi başarmaya çalıştıklarını ifade etmektedir. Ayrıca bu durumun bireyleri anlam bulmaya/aramaya motive ettiği varsayılmaktadır. Yaşamın anlamını arama derecesinin seviyesi bireyler arası farklılıklar göstermektedir. Yaşamın anlamı kavramının kavramsallaştırılmasında insanların kendi yaşam anlamını kendisinin saptaması ve bakış açılarındaki farklılıklara paralel tanımlamalara çeşitlilik getirmesine rağmen, teorisyenler özgün yaşamı doğrudan gerçek yaşamla özdeşleştirmiş ve anlamın bireyin yaşamındaki önemini vurgulamışlardır. Daha yoğun ve etkin bir eforla insanın kendi yaşamına ilişkin taleplerinin fazla olması, yaşamına dair önem, misyon ve amaca yönelik düşünce/his oluşturma ve/veya artırma gayretini anlatan tüm boyutlar yaşamın anlamı kapsamındadır (Steger vd., 2006: 80; Steger vd., 2008: 200; Yüksel, 2012: 80; Şentürk ve Yakut, 2014: 50; Ayan, 2017: 55).

Dünyadaki yaşam koşulları, bireylerin kendilerini ve çevrelerini anlamada tutarlı isteklerini, bilişsel ve davranışsal faaliyetler göstererek desteklemektedir (Ryff ve Singer, 1998: 2; Steger vd., 2008: 200). Literatürde bireysel anlam için üç parametreden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki bireyin yaşamındaki tecrübelerini anlamlandırmakla ilgili bilişsel bileşen, ikincisi amaçlarına ulaşmakla ilgili motivasyonel bileşen ve üçüncüsü hedeflere ulaşma noktasına eşlik eden içsel doygunluğun verdiği mutluluk ve tatmin olma ile ilgili duyuşsal bileşendir (Martela ve Steger, 2016: 532). Genel olarak yaşamın anlamı, yaşam değerlerine ve hedeflerine, önemli amaçlara ya da manevi güçlere göndermede bulunmakta ve iyi oluşun pozitif bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Steger vd., 2006: 80; Şentürk ve Yakut, 2014: 50). Bireyin amaçları doğrultusunda ayırt edici, tutarlı bir yaşam sürmesi ve kendi yaşamının önemli olduğunu hissetmesi, yaşamı boyunca farklı anlamlara ulaşmanın yollarını bulmasına yardımcı olmaktadır (Martela ve Steger, 2016: 531).

Bireyin yaşamsal tecrübelerinin olumlu olmasının anlamlılık olgusu ile açıklanması insan yaşamında yönlendirilebilir, kayda değer, tutarlı ve ait olmayı içeren temel bir anlam duygusunun varlığını göstermektedir. Yaşamın anlamına yönelik kaynaklara (sosyal ilişkiler, kişisel iyi oluş, kendini

gerçekleştirme, inançlar ve gelecek/umut olması) dair ifadelerin varlığı yazında mevcuttur. Bu nedenle insanın kendi dışına ve dışındaki dünyaya dikkatini vermesi, kendi dışında bir şeye kendini anlatması yaşamın anlamı kapsamındadır (Debats, 1999: 42; Schnell, 2009: 487; Heintzelman ve King, 2014: 562; Aktaş ve Şimsek, 2014: 467). Diğer bir anlatımla, yaşamın anlamı üzerine yapılan çalışmalarda araştırmacılar çeşitli anlam kaynaklarını dört parametre içinde sıralamıştır. Bunlar şu şekildedir: (1) İçsel anlam kaynakları (vücut sağlığı veya kendine güven, bireysel hedefler), (2) İlişkilere dayalı anlam kaynakları (sorumluluk, diğerlerine yardımcı olma, dostluk), (3) Kendisi için bir şeyler elde etme kaynakları (amaçlar, talepler, kariyer, başarı, meslek), Değiştirilemez olanı kabullenme deneyimi, modeller, dini-ruhani felsefi inanç (Akt. URL-2).

Yaşamın anlamını saptamak için Frankl (2016) üç farklı yöntemden bahsetmektedir. Bunlardan ilk sırada başarı yöntemi anlamına gelen bir eser sunmak veya bir iş icra etmektir. İkinci olarak, anlamın tek başına iş olmadığı ve sevgi içinde de anlama ulaşılabileceği, bir şey yaşayabilme veya diğer insanlarla diyalog içinde hayatı sürdürebilmektir. Üçüncü yöntem ise, insanın değiştiremeyeceği bir yazgı ile karşı karşıya kalabildiği gibi koşullar gereğince çaresizliğin ya da umutsuzluğun bedel ödemesi durumunda da kişinin kendini hem değiştirerek hem de aşarak hayatına devam edebilmesi muhtemel görülmektedir (Akt. Eker vd. 2020,1184).

Anlam arayışı bireylerin yaşamlarının her döneminde hatta önemli bir kısmını geçirdikleri iş yaşamlarında bile devam eden bir arayıştır. Bu duruma paralel bireyler geniş bir kitle ile iletişimde olmaktan aldıkları haz sayesinde kendi kimlik tanımlamalarında iktisadi tasalardan daha çok çalışma ortamının var olma hissi vermesinden bahsetmektedirler. Bu nedenle bir hedef doğrultusunda çalışmanın ve sosyal bir ortam içinde olmanın daha fazla önem kazandığı görülmektedir. Yaşamın anlamı ve kalitesi algısındaki artış da hareket noktasına dair, iyi bir iş yaşamı olmasının yanı sıra bireylerin gerek arkadaş çevresindeki ahengi yakalamasına gerekse de iktisadi açıdan yeterli koşulları içermesine dayandığı vurgulanmaktadır (Morse ve Weiss, 1955: 191; Balcı ve Ağ, 2019: 351).

Anlam arayışını süreç bazında değerlendiren Battista ve Almond (1973) bireyin yaşamındaki anlamın var olmasını dolaylı bir şekilde dört parametre içerisinde anlatmaktadır. Bunlardan birincisi, olumlu bir şekilde yaşamın anlamını ifade eden bir takım kavram ya da kavramlara insan bağlılık göstermektedir. İkincisi, yaşamın anlamını belirleyen kavram ya da kavramlar insana kendi yaşamını irdeleyerek bir perspektif ve ileriye dönük bir hedef saptama konusunda katkı sağlamaktadır. Üçüncüsü, insan bu kavram veya kavramlarla bağlantılı ya da amacına ulaşma isteği ile yaşamını kurgulamaktadır. Dördüncüsü ise, insan amacına ulaşmaktadır (Akt. Balcı ve Ağ, 2019: 351).

Yaşamın anlamı kavramı, aranan anlam (anlam arayışı) ve mevcut anlam (anlamın varlığı) olarak iki boyutta ele alınmıştır. Aranan anlam boyutu, bireyin yaşamındaki anlamı bulmaya yönelik güdüsünü ve yönelimini anlatan değerli bir süreci vurgulamaktadır. Diğer bir anlatımla, kişinin yaşamındaki anlamı, önem ve hedefleri baz alarak bir oluşumu sağlamanın yanında bunu güçlendirmeye yönelik hem istek ve gayretlerinin derecesi hem de faaliyette bulunması şeklinde anlatılabilir. Mevcut anlam boyutunda ise, bireyin yaşamındaki anlamı kendi subjektifliği ile betimleyen önemli bir sonuç olarak vurgulamaktadır. Diğer bir anlatımla, insanın kişisel yaşamının anlamlı ve değerli olduğuna dair farkında olma düzeyleri şeklinde ifade edilebilir (Steger vd., 2006: 85; Şahin vd., 2012: 829; Ayan, 2017: 55).

İşkoliklik

Son yıllarda yapılan işin davranışsal gösterimi, çalışma şekillerindeki dinamik farklılıklar, yapılan işin tanımlanmasında oluşan dönüşümler ve istihdam değişkenliği büyük ilgi uyandırmıştır (Snir ve Harpaz, 2004: 520). Bu bağlamda işkoliklik kavramının türetilmesinin başlangıç noktası aşırı çalışma varsayımdır. Sosyal açıdan çoğunlukla işe atıpk bir odaklanmayı tanımlamaktadır (McMillan vd., 2001: 69). Yazında Wayne Oates (1971) işkolikliği ilk araştıran psikolog ve din bilimcidir. Çalışma ihtiyacında davranışsal aşırılık gösteren bireylerin kendi sağlık, mutluluk, sosyal ortam ve kişilerarası diyaloglarında olumsuzlukla birlikte negatif bir davranış oluşturmasını işkoliklik olarak tanımlamıştır (Snir ve Harpaz, 2006: 375; Bayraktaroğlu, 2015: 109).

İşkoliklik ilgili yazında yaygın kullanılmasına rağmen hala tanımsal ve ölçümsel açıdan tam bir fikir birliği sağlanamadığı gibi algılamalardaki farklılıklar anlaşılmasını güçleştirmektedir (Snir ve Harpaz, 2006: 375; Zohar, 2006: 478; Ng vd., 2007: 111; Öztürk vd., 2018: 3185). Akademik yazında işkolikliği bir davranış kümesi yönünde ölçümleyerek, diğer araştırmacılara göre güvenilirliğinin ve geçerliliğinin değerlendirilmesi açısından yeterli ilk tanımsal açıklama Spence ve Robbins (1992) tarafından yapılmıştır. İş ortamında diğerlerine göre kendi içsel baskısının etkisi altında, işe daha fazla yönelerek ve dâhil olarak çalışan, buna karşın yaptığı işten tatmin olma düzey düşüklüğünü işkoliklik olarak betimlemişlerdir (Scott vd., 1997: 289; Burke ve Koksall, 2002: 61; Akt. Douglas ve Morris, 2006: 397).

Naughton'a (1987) göre işkolikliğin kişisel bir davranış olmasının yanı sıra kişinin ilişkilerinden/iletişimlerinden ve davranışlarından oluşan etkilerle bağlantılı çıktılar bulunmaktadır. Bu durum toplumsal hayat açısından önem arz eden bir bileşen olduğunu göstermektedir. Yazında işkoliklere dair farklı tanımlamalardan bazıları; Machlowitz (1980) göre uzun ve sıkı çalışmaya karşı içsel bir istek duyan, işçiliği tercih eden, kendinden şüphe duyan, güvenceye ihtiyacı olan, Cherrington'a (1980) göre işe karşı aşırı derecede oransız çalışma bağlılığı olan, Robinson'a (1989) göre aşırıya kaçarak acele eden, bireysel gereksinimlerini göz ardı eden, zihinsel kaygı taşıyan, sabırsız olan, Fassel'e (1992) göre kişinin benlik saygısına dair problemlerinin yanında inkâr eden, takıntılı, rahatlayamayan bir yapısı olan, Scott ve arkadaşlarına (1997) göre işkoliklik, ekonomik gerekliliklerin ötesinde ihtiyaç duyulandan daha fazla çalışan ve işte olmadığı zamanlarda işi düşünen şekildedir (Burke, 2000: 3; McMillan ve O'Driscoll, 2006: 93; Akt. Öztürk vd., 2018: 3186).

Birçok araştırmacının işkoliklik tanımı bir çalışma bağımlılığı şeklindedir. Bağımlılık bireyin rızasına dayalı olmaktan uzak, bir objeye, bir davranışa ya da bir hususa ısrarlı ve aşırı bir şekilde bağlılık şeklinde açıklanarak işkoliklik tanımlarında vurgulanmıştır. Oates (1971) tarafından özellikle işkolikliğin, alkolizm bağımlılığına olan benzerliğini "zorunluluk/yükümlülük" ve "kontrol edilemeyen sürekli çalışma" noktasına dikkati çekerek bağımlılık unsurunu işkoliklik olgusu ile anlatmıştır (Seybold ve Salomone, 1994: 4; Ng vd., 2007: 113; Kesen, 2015: 54). İşkolik bireyler işe karşı aşırı bağımlılık ve çalışmadıkları zamanlarda rahatsızlık hissetmekte, işleri için her şeyi feda etmeyi göze almaktadırlar. Ayrıca işkolikler çalıştığı kuruma karşı da aşırı bir "bağlılık/bağımlılık" hissetmektedirler (Doğan ve Tel, 2011: 62).

İşkoliklerin karakteristik özellikleri yönünden; (1) Dışarıdan bakıldığında görülen tutkulu bir çalışma, (2) İşkolik olmayanlarla karşılaştırıldığında çoğu insanın zihinsel açıdan odaklanması sonrası dört kat daha fazla olan zamansal bir çalışma, (3) Sosyal ortamlarda bile sohbetlerini işe odaklama, (4) İşyerinde somut bir başarı için gayret etme, (5) Diğer çalışanlara göre zamansal açıdan biraz daha fazla çalışma şeklinde sıralanabilir (McMillan ve O'Driscoll 2006, 89). Kısaca işkoliklik çok fazla çalışmanın ve çalışmayı düşünmenin bir göstergesi, çalışma saatlerinin yasal sınırları dışında da devam etmesi ile ilgilidir (Burke ve Koksall, 2002: 61; Pekdemir ve Koçoğlu, 2014: 31).

İşkolikliğin merkezinde toplumsal, teknolojik ve finansal etkenlerin varlığı göz ardı edilemez. Bu bağlamda işyerindeki kariyer imkânlarının sınırlı olması, ücret ya da kıdem artışının daha çok çalışmaya yöneltmesi, iş güvenliğinin bulunmaması gibi durumlar çalışan üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Ayrıca sosyal ortamın ve özel hayatın beklentileri, bilişim teknolojisinin sağladığı sosyalleşme ve iletişim imkânlarının işyerinde oluşturduğu değişimler, işyerinde kurumsal küçülmeye gidilmesi, geleneksel çalışma saatleri haricinde ofis dışından çalışma imkânının olması gibi etkenler işkoliklik davranışına yönelişi artırmaktadır (Ng vd., 2007: 111; Bardakcı ve Baloğlu, 2012: 47; Yiğit, 2020: 102).

Birçok araştırmacı, bireylerin zamansal daha fazla çalışmasının, sağlıkları üzerine olumsuz etkiler yaşamasının ve diğerlerine göre boş zaman kullanımının farklı olmasının tetikleyeni işkoliklik olarak görmeleri hususunda bir fikir birliği içerisindedirler. Son dönemlerde yöneticilerin işkolik çalışanları yönetme konusunda karmaşıklıkla karşı karşıya kalmaları, örgütlerin işkolik bireylere yönelik endişelerini de artırmaktadır (McMillan vd., 2003: 186; Tabassum ve Rahman, 2013: 81). İşkoliklik davranışının çalışanı zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan olumsuz etkilemesi

kurumların verimlilik, üretkenlik ve karlılık durumlarına da negatif yansımaktadır. Bireylerde görülen tükenmişlik, işle bağlantılı stres, uyku problemleri, depresyon, alkolizm, duygusal ve fiziksel tatmin ile bağlantılı psikosomatik bulgular göz ardı edilemez. Ayrıca dikkat dağınıklığı, aşırı kusursuz olma gayreti, motivasyon ve performans da düşme gibi etkileri de yaygınlaşmaktadır (Burke, 2000: 4; McMillan ve O'Driscoll, 2004: 509; Libano vd., 2010: 144; Yiğit, 2020: 102).

İşkolikliğin önlenmesi bireysel ve ailesel açıdan, işkolik olan bireyin ilk önce bu durumu kabullenmesi, farklı aktivitelerle ilgilenerek işini daha az anımsaması ile başlar. Ayrıca sağlıklı bir denge için aile bireyleri de bu sürece dâhil edilmeli, endişe, stres, evlilik sorunları gibi durumlara çözüm aranmalı, gevşeyip rahatlamaları, sosyal faaliyetleri daha çok dikkate almayı öğrenmeleri de sağlanmalıdır. Toplumsal hayat farkındalığının varlığı bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır (Burke, 2000: 12; Serçeoğlu ve Selçuk, 2016: 41). İşyeri açısından, ilk önce işkolik işgören tespit edilerek çalışma saatlerinde azaltma veya çalışma olanaklarının iyileştirilmesi için zemin hazırlanmalıdır. İlave olarak işkolikler tatile çıkmaya heveslendirilmeli, iş yükleri azaltılmalı, iş güvensizliği giderilmeli ve çok çalıştığı için ödüllendirilmemelidirler. Çalışanın işkolik davranışından olumsuz etkilenen müşteriler olma ihtimaline karşın işyerinin (yönetimin) proaktif bir duruş (sağlıklı çalışma üzerine seminerler, iş stresinde nasıl kaçınılacağı vb.) sergilemesine yönelik teşvik sağlanmalıdır (Burke, 2000: 12; Robinson, 2000: 41; Serçeoğlu ve Selçuk, 2016: 41).

İşkoliklik kavramı, aşırı çalışma (davranışsal yön) ve kompulsif/zorlayıcı (bilişsel yön) çalışma şeklinde iki boyutta ele alınmıştır. Aşırı çalışma boyutu, çalışanın işine ihtiyaç duyulanın ötesinde aşırı zaman ayırmasını ve hayatındaki diğer faaliyetlere göre daha fazla çalışmaya yer vermesini anlatmaktadır. Kompulsif çalışma boyutu ise, çalışanın işine saplantılı olmasını, çalışma ortamı dışında yoğun bir şekilde işini düşünmesini ya da çalışanın içten gelen zorunluluk/mecbur olma hissini baskısı ile ilişkili çalışma mecburiyeti hissetmesini anlatmaktadır (Kart, 2005: 611; Doğan ve Tel, 2011: 63; Tabassum ve Rahman, 2013: 82; Karakaya vd., 2015: 84.). Kısaca işkoliklerin düşünceleri, duyguları ve davranışları üzerinde işlerinin baskın olduğu söylenebilir (Ng vd., 2007: 114).

HİPOTEZLERİN OLUŞTURULMASI

Yaşamın Anlamı ve İşkoliklik Davranışı İlişkisi

Toplumsal şartların tarih boyunca değişim göstermesi benlik, öznel ve anlam oluşturma süreçleri bağlamında insanların yeni kapsayıcı oluşumlar inşa etmesine zemin hazırlamıştır (Fineman, 2006: 273). Kapsayıcı bir kavram olan pozitif psikoloji yaşamı değerli yapan şeyin geçmişi ile bugününü birleştirerek geleceğe ışık tutmaktadır (Seligman vd., 2005: 874). Bireylerin anlamlı yaşam deneyimleri oluşturabilmesi yönünde güçlü bireysel özellikleri ortaya çıkarma, yaşam mücadelesinde karşılaşılan sorunları çözebilme, yaşamın değerli bir süreç olduğuna dair inancı destekleyen bileşenler pozitif psikoloji çatısı altında yer almaktadır. Ayrıca davranış bozukluklarının disiplinler arası bir yaklaşımla araştırılarak olumlu karakter özelliklerinin ve duygularının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Demirtaş, 2018: 492). Yaşam sürecinde yapılan hatalara dair vurgu da ne şekilde değişimin sağlanması ve yerine ikame edilecek iyi olguların neleri içerebileceğine dair çabalar pozitif psikolojinin amaçları arasındadır. Bu kapsamda örgütlerin, grupların ve çalışanların gelişmesine imkân sağlayan etkenler tespit edilmektedir (Luthans, 2002: 58; Kutanis ve Yıldız, 2014: 137). Yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik faktörlere odaklanan pozitif psikoloji şemsiyesi altındaki olgulardan biri de yaşamın anlamı kavramıdır. Compton (2000) yaşamın anlamı kavramının benlik saygısı ya da iyimserlikten daha güçlü bir iyi oluş yordayıcısı olduğunu saptamıştır (Akt. Halama, 2005: 168). Ayrıca bireylerin sağlığının ve zindeliğinin geliştirilmesinde yaşamlarındaki davranışlarının önemi çalışmalarla desteklenmektedir (Reker vd., 1987: 44). Yaşamdaki anlam deneyiminin kişilik özellikleri ile benzer özellikler gösterdiği tespit edilmiştir (Jaarsma vd., 2007: 241).

Yazında yaşamın anlamı kavramının psikolojik iyi oluş (Zika ve Chamberlain, 1992: Shek 1992; Moomal, 1999; Schnell, 2009; Carreno vd., 2020), mutluluk (McGregor ve Little, 1998), öznel iyi oluş (Doğan vd., 2012; Yalçın ve Malkoç, 2015), benlik saygısı (Reker, 1977; Lindeman ve Verkasalo, 1996), dışa dönüklük (Halama, 2005) gibi olumlu olgular ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Üniversite öğrencileri ile yapılan birçok çalışmada, yaşam amacı ve yaşamın anlamı arasında pozitif bir ilişki, aranan anlam ve yaşam amacı arasında ise negatif yönlü ilişki olduğu görülmektedir. (Çelik, 2016: 133). Ayrıca aranan yaşam anlamı ile öznel iyi oluş arasında negatif yönlü, mevcut yaşam anlamı ile pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Şahin vd., 2012: 830); Bir diğer çalışmada psikolojik esneklik ve anlam arayışı ile yaşam anlamı arasında negatif yönde, psikolojik esneklik ve yaşam anlamı arasında pozitif yönlü, ilişki tespit edilmiştir (Seyrek ve Ersanlı, 2017: 156). Yine üniversite öğrencilerine yönelik Yıkılmaz ve Güdül'ün (2015) çalışması, anlam arayışının yaşam doyumuna yönelik anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Olumlu kişilik eğiliminin yaşamdaki mevcut anlamı arttırdığı, olumsuz kişilik eğiliminin yaşamda aranan anlamı arttırdığı (Ayan, 2017: 53); yaşamın anlamı ile otantiklik ve amaç bilinci arasında pozitif bir ilişki, anlam arayışının otantiklik ve amaç bilinci ile anlamlı ilişkiler göstermediği (Ekşi vd., 2019: 799), psikolojik sağlamlık ile mevcut yaşamın anlamı arasında pozitif bir ilişki (Eker vd., 2020: 1182) olduğu tespit edilmiştir. Covid-19 salgını bağlamında yetişkin bireylerin katılımı ile yapılan çalışmada, mevcut anlam ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönlü ve durumluk kaygı ile negatif yönlü ilişki saptanırken aranan anlam ile psikolojik sağlamlık ve durumluk kaygı arasında bir ilişki gözlenmemiştir (Kul vd., 2020: 698).

Yazında yaşamın anlamı kavramının; depresyon (Reker, 1997; Schnell, 2009; Carreno vd., 2020), nevroz (Schnell, 2009), akıllı telefon bağımlılığı (Çevik vd., 2020), psikolojik sıkıntı (Jaarsma vd., 2007; Carreno vd., 2020), anksiyete (Schnell, 2009) gibi olumsuz olgular ile negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Davranış, sosyal bilimler içinde psikoloji, sosyoloji ve antropoloji disiplinleri çerçevesinde ele alınmakta ve bu üç disiplinin örgütsel davranışın anlaşılmasında önemli katkıları bulunmaktadır (URL-4). İşkoliklik kavramının örgütsel davranış ve yönetim disiplinleriyle de arasında kendine özgü bir ilişki mevcuttur (McMillan ve O'Driscoll, 2004: 509). Bu bağlamda çalışanların zamansal yoğunluğu işyerinde geçirmeleri çalışma ortamının toplumsal bir alan olarak algılanmasına ve bu durumun kişisel özellikler zemininde birden fazla davranışın, inanışın, hissin ve düşüncenin bu alan da görülmesine neden olmaktadır (Baykal, 2018: 17). İşkolikliği çoğu araştırmacı bireysel bir karakteristik/farklılıklar özelliği olarak görmektedir (Scott vd., 1997: 292; Burke ve Koksall, 2002: 61; Tabassum ve Rahman, 2013: 83). Ayrıca işkolikliğin bireysel tecrübeler bazında kliniksel açıdan araştırılmasının yanı sıra sağlık üzerine olumsuz etkileri olmasına rağmen henüz herhangi bir tanı listesinde yer almamaktadır (Doğan ve Tel, 2011: 62; Ölçer, 2005:125).

Yazında işkolikliğin, tükenmişlik ile güçlü ilişkisi olduğu (Burke vd., 2006; Schaufeli vd., 2008), karar vermede ve kişilerarası ilişkilerde olumsuz etkileri olduğu (Porter, 1996), işkoliklik eğiliminin artması durumunda çalışanların hizmet seviyelerinde düşüşlerin olduğu (Serçeoğlu ve Selçuk, 2016), işkolik bireylerin içsel ihtiyaçları nedeniyle bağımlı ve takıntılı bir şekilde çalıştıkları (Akt. Burke vd. 2006; Tabassum ve Rahman, 2013), aile üyelerinin de işkoliklikten olumsuz etkilendiği ve ruhsal sorunlar yaşadığı (Robinson, 1998), işi başkalarına devretme konusunda daha fazla zorluk çektikleri ve mükemmeliyetçi oldukları, işkolik olmayanlara göre iş stres düzeylerinin yüksek, kişiler arası ilişkilerinde daha fazla gerilim ve çatışma ile karşılaştıkları (Burke, 2000; URL-3) yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Diğer araştırmalarda bireysel mutluluk ve işkoliklik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı (Yüksekbilgili ve Akduman, 2016: 95); işkoliklik ve kuşaklar arasında ilişki olmadığı (Yüksekbilgili ve Akduman, 2015: 415) saptanmıştır.

H1: Çalışanlarda Yaşamın Anlamı Algısı İşkoliklik Davranışını anlamlı ve negatif yönde etkiler.

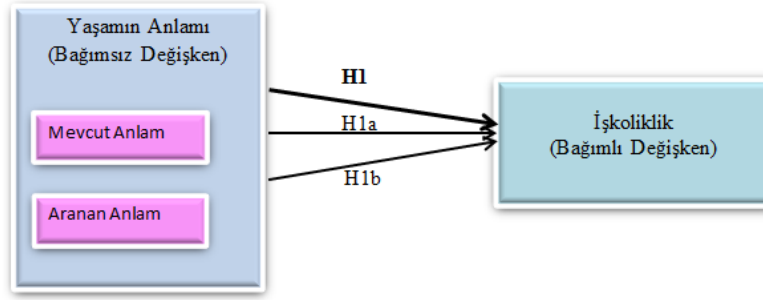
H1a: Mevcut Anlam İşkolik Davranışını anlamlı ve negatif yönde etkiler.

H1b: Aranan Anlam İşkolik Davranışını anlamlı ve negatif yönde etkiler.

METODOLOJİ

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Modeli

Araştırmanın ana amacı, yaşamın anlamı algısının işkoliklik davranışına etkisini ölçmektir. Bu kapsamda, İstanbul ili Avrupa yakasında sağlık sektöründe çalışanlarda yaşamın anlamı algısının işkoliklik davranışına etkisi irdelenmektedir. Araştırma modeli Şekil 1 de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Araştırma Yöntemi

Çalışmada veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket formu 500 sağlık çalışanına kişisel görüşme tekniği ile iletilmiştir. Örnek büyüklüğü $n = p * q * (Z/e)^2$ formülü ile belirlenmiştir (Yükselen 2017, 67):

$$p=0,5; q= 0,5; Z=1,96 \text{ ve } e=\pm 0,05 \text{ olmak üzere}$$

$$n = 0,5 * 0,5 * (1,96/0,04)^2 = 387 \text{ sağlık çalışanı}$$

Kolayda örnekleme yöntemi ile 500 sağlık çalışanına ulaşılmıştır. Hatalı olan 33 anket analize dâhil edilmeyerek toplamda kullanılabilir 467 ankete indirgenmiş ve nicel analizlerde kullanılmıştır. Araştırma Şubat 2021–Mart 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada toplanan veriler SPSS 25.0 istatistik paket programında değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan tüm ölçekler yazında daha önce kullanılmış, geçerlik ve güvenilirlik açısından test edilmiştir. Analizler; örneklemin sosyo-demografik özellikleri (frekans), ölçeklerin yapı geçerliliğinin test edilmesi (faktör analizi), bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki ilişki (korelasyon), bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki nedensel ilişkiler (regresyon) değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Araştırmada, yaşamın anlamı ölçeği (YAÖ) Steger ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması, geçerlik ve Akın ve Taş (2015) tarafından güvenilirlik çalışması yapılmış 10 maddelik bir formdur. YAÖ mevcut anlam beş madde (1-4-5-6-9) ve aranan anlam beş madde (2-3-7-8-10) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmakta ve madde 9 ters puanlanmaktadır. Ankette yer alan tüm maddeler için yedili Likert Tipi (1=Kesinlikle Doğru Değil; 7= Kesinlikle Doğru) cevaplama anahtarı kullanılmıştır. YAÖ'nin ölçüm düzeyinin geçerliliğini araştıran birçok çalışmada yaşamın anlamı kavramının öfke, depresyon, korku ve utangaçlık ile negatif yönde; sevgi, dışa dönüklük ve yaşam doyumu ile pozitif yönde ilişkisi saptanmıştır (Akın ve Taş, 2015: 31).

İşkoliklik ölçeği Schaufeli ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilen 17 maddeli ve Doğan ve Taş (2011) tarafından Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış 14 maddelik (Türkçe uyarlamasında üç madde ölçekten çıkarılmış) öz-bildirim tarzı bir formdur. İşkoliklik aşırı çalışma sekiz madde (1-2-5-7-9-10-12-14) ve kompulsif çalışma altı madde (3-4-6-8-11-13) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ankette yer alan tüm maddeler için beşli Likert Tipi (1=Hiç Uygun Değil; 5= Tamamen Uygun) cevaplama anahtarı kullanılmıştır (Doğan ve Tel, 2011: 63).

Ayrıca sosyo-demografik özelliklerini tespite yönelik yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumu, çalıştığı sektörde toplam çalışma süresi ve görevi ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarından 467 kullanılabilir anket verisi toplanmıştır. Sosyo-demografik özellikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özellikler

Demografik Özellik	n	Geçerli %	
Yaş	20-30	168	36,0
	31-40	165	35,3
	41-50	66	14,1
	51-60	58	12,4
	61 ve üstü	10	2,1
Cinsiyet	Kadın	245	52,5
	Erkek	222	47,5
Eğitim Düzeyi	Ön lisans	78	16,7
	Lisans	147	31,5
	Yüksek Lisans	138	29,6
	Doktora	104	22,3
Medeni Durum	Evli	273	58,5
	Bekâr	194	41,5
Sektörde Toplam Çalışma Süresi	0-1 yıl	47	10,1
	2-5 yıl	149	31,9
	6-10 yıl	87	18,6
	11-15 yıl	56	12,0
	16 yıl ve üstü	128	27,4
Kurumdaki Görevi	Doktor/Akademisyen	215	46,0
	Hemşire/Psikolog	70	15,0
	Yönetim/İdari	45	9,6
	Kimyager/Biyolog	52	11,1
	Lab./SağlıkTek./Tıb.S.	85	18,2
Toplam	467	%100	

Açıklayıcı faktör analizi, yapı geçerliğini (ölçülen özelliğin ne olduğu) saptamada en yaygın kullanılan güçlü bir yöntem ve benzer niteliği ölçen bileşenleri bir araya getirerek ölçümün çok daha az sayıda boyutla yapılmasına imkân sağlamaktadır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçları, önerilen ölçekte bulunan maddelerin faktör yük değerlerinin .45'in üzerinde olması ve aynı maddenin aldığı faktör yükü değerinin farklı boyutlardaki faktör yükü değeri farkının .10'un üzerinde olması yani madde seçiminde yalnız bir faktörde yüksek yük değeri olması temelinde değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 1997: 457).

Tablo 2. Yaşamın Anlamı Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi

Boyut	Madde	Faktör Yükü
Mevcut Anlam	(4. İtem) Yaşamımın net bir amacı var.	0,858
	(5.İtem) Yaşamımı neyin anlamlı hale getireceğine ait bir öngörüye sahibim.	0,845
	(1.İtem) Yaşamın anlamını biliyorum.	0,824
	(6.İtem) Tatmin edici bir yaşam amacı keşfettim.	0,818
	(9.İtem) Yaşamımın net bir amacı yok.	0,760
Cronbach's Alpha = 0,877 Faktör Açıklayıcılığı = 34,899		
Aranan Anlam	(8. İtem) Yaşamım için bir amaç ve misyon arıyorum.	0,865
	(3. İtem) Her zaman yaşamımın amacını bulmaya çalışıyorum.	0,846
	(2. İtem) Yaşamımı anlamlı hissetmemi sağlayacak bir şeyler arıyorum.	0,813
	(7. İtem) Her zaman yaşamımı anlamlı hissettirecek bir şeyler araştırıyorum.	0,807
	(10. İtem) Yaşamımda anlam arıyorum.	0,769
Cronbach's Alpha = 0,878 Faktör Açıklayıcılığı = 33,806		
KMO= 0,860; $\chi^2=2453,665$; df=45; p= 0,000;Toplam Açıklayıcılık=68,705 Genel Cronbach's Alpha = 0,752		

Yaşamın anlamı ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi sonucunda (Tablo 2) maddelerin toplam açıklayıcılığı %68.705 olan iki boyut altında toplanmıştır. Boyutların ve ölçek maddelerinin tümüne (genel) dair güvenilirlik tespiti için Cronbach Alpha değerleri incelenmiştir. Analiz sonucuna göre, mevcut anlam boyutunun değeri 0.877, aranan anlam boyutunun değeri 0.878, ölçek maddelerinin tümü için bu değer 0.752 olarak bulunmuştur. Örnek büyüklüğünün Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)=0.860 olması ve Bartlett's Küresellik Testinin ($\chi^2=2453.665$; $p<0,05$) anlamlılık değerinin 0,000 çıkması açıklayıcı faktör analizinin uygulanmasına ilişkin yeterliliği göstermektedir.

Tablo 3. İşkoliklik Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi

Boyut	Madde	Faktör Yüğü
Kompulsif Çalışma	(3. İtem) Yaptığım bir işten hoşlanmasam bile sıkı çalışmak benim için önemlidir.	0,796
	(8. İtem) Genellikle içimde beni çok çalışmaya iten bir şeyler olduğunu hissediyorum.	0,729
	(2. İtem) İş yerindeki arkadaşlarım çalışmayı bıraktığında bile ben kendimi çalışmaya devam ederken bulurum.	0,704
	(5. İtem) Üstesinden gelebileceğimden çok daha fazlasını üstlenirim.	0,682
	(6. İtem) Bir şeyi yapmak istesem de istemesem de, o konuda çok sıkı çalışmam gerektiğine dair içten gelen bir zorlama hissediyorum.	0,671
	Cronbach's Alpha = 0,845 Faktör Açıklayıcılığı = 31,241	
Aşırı Çalışma	(13. İtem) İşten izin aldığımında kendimi suçlu hissederim.	0,850
	(14. İtem) Çalışmadığım zaman rahatlamakta güçlük çekiyorum	0,839
	(10. İtem) Bir iş üzerinde çalışmadığım zaman kendimi suçlu hissederim.	0,584
	(9. İtem) Çalışmaya, arkadaşlarımla birlikte vakit geçirmekten, hobilerimden veya boş zaman etkinliklerimden daha fazla vakit harcarım.	0,557
	(12. İtem) Kendimi, telefonla konuşurken hem not alıp hem de yemek gibi iki veya üç işi aynı anda yaparken buluyorum.	0,510
Cronbach's Alpha = 0,800 Faktör Açıklayıcılığı = 29,315		
KMO= 0,909; $\chi^2=2004,416$; df=45; p= 0,000; Toplam Açıklayıcılık=60,555 Genel Cronbach's Alpha = 0,886		

İşkoliklik ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi sonucunda (Tablo 3) üç madde (4-7 ve 11. maddeler) Varimax yöntemi ile yapılan döndürme sonrasında, aynı anda diğer faktörde de yüksek yük ($\text{fark} < .10$) değerine sahip olması nedeni ile ölçek dışı bırakılmıştır. Bir madde (1. madde) faktör yük değeri .45'in altında olmasından dolayı analize dâhil edilmemiştir. Böylece ölçek maddelerin toplam açıklayıcılığı %60.555 olan iki boyut ve on madde altında toplanmıştır.

Boyutların ve ölçek maddelerinin tümüne dair güvenilirlik tespiti için Cronbach Alpha değerleri incelenmiştir. Analiz sonucuna göre, kompulsif çalışma boyutunun değeri 0.845, aşırı çalışma boyutunun değeri 0.800, ölçek maddelerinin tümü için bu değer 0.886 olarak bulunmuştur. Örnek büyüklüğünün Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)=0.909 olması ve Bartlett's Küresellik Testinin ($\chi^2=2004.416$; $p<0,05$) anlamlılık değerinin 0,000 çıkması açıklayıcı faktör analizinin uygulanmasına ilişkin yeterliliği göstermektedir.

Doğan ve Tel (2011) tarafından Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan 14 maddeli ölçekte, aşırı çalışma boyutu içinde olan iki madde (2 ve 5. maddeler), bu çalışmada yapılan faktör analizi sonucunda kompulsif çalışma boyutunda ve kompulsif çalışma boyutu içinde olan bir madde (13. madde) ise aşırı çalışma boyutu içinde yer almıştır.

Bu çalışmada kullanılan korelasyon katsayılarının gücü ile ilgili tanımlamalarda katsayı; 0.30'dan küçük ise düşük düzey; 0.30-0.70 arasında ise orta düzey; 0.70'den büyük ise yüksek düzey ilişkiyi gösterdiği esas alınmıştır (Büyüköztürk vd., 2008: 92).

Tablo 4. Yaşamın Anlamı ve Alt Boyutları İle İşkoliklik Arasındaki İlişkiler

		1	2	3	4
Mevcut Anlam	Pearson Correlation	1			
	Sig. (2-tailed)				
Aranan Anlam	Pearson Correlation	-0.080	1		
	Sig. (2-tailed)	0,084			
Yaşam Anlamı	Pearson Correlation	0.632**	0.722**	1	
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000		
İşkoliklik	Pearson Correlation	0.014	0.179**	0.149**	1
	Sig. (2-tailed)	0,763	0,000	0,001	

Tablo 4'e göre mevcut anlam ile yaşamın anlamı arasında ($r=0.632$; $p<0,01$) orta pozitif yönde ve ilişki vardır. Aranılan anlam ile yaşamın anlamı arasında ($r=0.722$; $p<0,01$) yüksek pozitif yönde ve ilişki vardır. Aranılan anlam ile işkoliklik arasında ($r=0.179$; $p<0,01$) düşük pozitif yönde ve ilişki vardır. Yaşamın anlamı ile işkoliklik arasında ($r=0.149$; $p<0,01$) düşük pozitif yönde ve ilişki vardır. Mevcut anlam ile işkoliklik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p=0,76>0,01$). Regresyon analizi, bağımlı değişkenin diğer bağımsız değişken(ler) aracılığıyla nasıl açıklandığını belirlemeye çalışmaktadır (Sipahi vd., 2008: 154).

Tablo 5. Yaşamın Anlamı Algısının İşkoliklik Davranışı Üzerine Etkisi

Model Özeti		ANOVA			Katsayılar					
R	R ²	F			B	Std. Hata	St. Kts. β	t	p	
0.149	0.022	10.524	Sabit		2.308	0.203		11.361	0,000	
			Yaşam Anlamı	H1	0.135	0.042	0.149	3.244	0,001	
Bağımlı Değişken: İşkoliklik					S: 467		*p = 0,001			

Yaşamın anlamı algısının işkoliklik üzerine etkisini açıklamak üzere yapılan basit doğrusal regresyon analizi (Tablo 5) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=10.524$; $p<0,05$). İşkoliklik üzerindeki değişimin %2.2'sinin yaşamın anlamı ile açıklanabildiği ve etki düzeyinin oldukça düşük olduğu yani işkolikliğin açıklanmasında yaşamın anlamı algısının etkisinin oldukça az olduğu anlaşılmıştır ($R^2=0.022$). Düşük düzeyde olmakla birlikte, çalışanlarda yaşamın anlamı algısındaki artış işkoliklik davranışını artırmaktadır ($\beta=0.149$; $p=0,001$).

H1 Hipotezi: Çalışanlarda Yaşamın Anlamı Algısı İşkoliklik Davranışını anlamlı ve negatif yönde etkiler, desteklenmemiştir.

Tablo 6. Yaşamın Anlamı Alt Boyutlarının İşkoliklik Üzerine Etkisi

Model Özeti		ANOVA			Katsayılar					
R	R ²	F			B	Std. Hata	St. Kts. β	t	p	VIF
0.181	0.033	7.864	Sabit		2.396	0.206		11.632	0,000	
			Mevcut Anlam.	H1a	0.019	0.030	0.028	0.622	0,534	1,006
			Aranan Anlam	H1b	0.029	0.027	0.181	3.954	0,000	1,006
Bağımlı Değişken: İşkoliklik					S: 467		*p = 0,001			

Mevcut anlam ve aranan anlam alt boyutlarının işkoliklik üzerine etkisini açıklamak üzere yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi (Tablo 6) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=7.864$; $p<0,05$). VIF değerlerinin 10'dan düşük olması ($1,00; 1,00<10$) bağımsız değişkenlerin arasında çoklu bağlantı probleminin var olmadığını göstermektedir. İşkoliklik üzerindeki değişimin %3.3'ünün aranan anlam ile açıklanabildiği ve etki düzeyinin oldukça düşük olduğu yani işkolikliğin açıklanmasında aranan anlam etkisinin oldukça az olduğu anlaşılmıştır ($R^2=0.033$). Düşük düzeyde olmakla birlikte, çalışanlarda aranan anlamdaki artış işkoliklik davranışını artırmaktadır ($\beta=0.181$; $p=0,00$). Mevcut anlam boyutunun işkolikliği etkilemediği ve aralarındaki ilişkinin anlamsız olduğu söylenebilir ($\beta=0.028$; $p=0,534>.001$).

H1a Hipotezi; Mevcut Anlam İşkolik Davranışını anlamlı ve negatif yönde etkiler, desteklenmemiştir.

H1b Hipotezi; Aranan Anlam İşkolik Davranışını anlamlı ve negatif yönde etkiler, desteklenmemiştir.

SONUÇ

Çalışanların yaşamındaki anlam algısı ve çalışma ortamında sergiledikleri işkoliklik davranışı açısından literatürde ifade edilen pozitif psikoloji ve örgütsel davranış disiplinin karşılıklı etkileşimi temelinde gelişim sürecine etkileri nedeni ile hayati öneme sahip olduğu düşüncesiyle yola çıkılan bu çalışma, çalışanlarda yaşamın anlamı algısının işkoliklik davranışına etkisini araştırmayı amaçlamıştır.

Araştırmanın sonucunda çalışanlarda yaşamın anlamı algısı ile alt boyutlardan biri olan aranan anlamın işkoliklik davranışını anlamlı ve negatif yönde etkilemediği tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlar biri olan mevcut anlamın işkoliklik davranışını etkilemediği ve aralarındaki ilişkinin anlamsız olduğu saptanmıştır. Tespit edilen bu sonuç Yüksekbilgili ve Akduman'ın araştırma bulguları, (2015) işkoliklik ve kuşaklar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ile (2016) bireysel mutluluk ve işkoliklik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonuçları ile uyumludur. Bu bağlamda çalışmanın tüm hipotezleri desteklenmemiştir.

Bu araştırmanın kısıtları; anket yanıtları sadece Türkiye'nin İstanbul ili Avrupa yakasında sağlık sektöründe çalışanların düşünceleri ile sınırlı olması nedeni ile tüm sağlık sektörü çalışanları için bir genelleme yapabilmeye olanak sağlamamaktadır. Yaşamın anlamı ve işkoliklik kavramlarına yönelik saptanan verilerin kullanılan ölçek ifadeleri doğrultusunda olması olarak söylenebilir.

KAYNAKÇA

Adler, A. (2004). *Yaşamın Anlamı ve Amacı*. Ankara: Say Yayınları.

Akın, A. ve Taş, İ. (2015). *Yaşam Anlamı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması*. Turkish Studies, 10(3), s.27-36.

Aktaş, H. ve Şimşek, E. (2014). *Pozitif Psikoloji Bağlamında Türk Kültüründe Yaşamın anlamı ve Yaşam Doyumunun Analizi: Neşet Ertaş Türküleri Örneği*. Türk Dünyası Araştırmaları, 208, s.449-480.

Ağ, C. ve Balcı, O. (2019). *Yaşamda Anlam Varlığının Örgütsel Sermaye İle İlişkisi*. Nişantaşı Üniversitesi, 14(4), s: 1601-1614.

Ayan, A. (2017). *Makyavelist Kişilik Eğilimi Algılarının Yaşamın Anlamı ve Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi*. Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Ekonomi, 24(1), s.53-72.

Balcı, O. ve Ağ, C. (2019). *Yaşamın Anlamı ve İşin Anlamlılığı Arasındaki İlişki*. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi, 6(33), s.348-362.

Bardakcı, S. ve Baloğlu, M. (2012). *İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Okul Yöneticilerinin İşkoliklik Eğilimleri*. Eğitim ve Bilim, 37(164), s. 45-56.

Baykal, E. (2018). *Spiritüelitate (Ruhsallık) ve İş Ortamında Anlam Arayışı*. Alanya Akademik Bakış Dergisi, 2(1), s.11-25.

- Bayraktaroğlu, S., Yılmaz, S. E. ve Çetinel, E. (2015). *İnsan Kaynakları Yönetimi Bağlamında İşkoliklik Davranışı Üzerine Bir Değerlendirme*. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(3), s.107-129.
- Burke, R. J. (2000). *Workaholism in Organizations: Concepts, Results and Future Research Directions*. International Journal of Management Reviews, 2(1), p.1-16.
- Burke, R. J. and Koksall, H. (2002). *Workaholism Among A Sample of Turkish Managers And Professionals: An Exploratory Study*. Psychological Peport, 91, p.60-68.
- Burke, R. J., Matthesen, S.B. and Pallesen, S. (2006). *Workaholism, organizational life and well-being of Norwegian Nursing Staff*. University of Bergen, Department of Psychological Sciences, 11(5), p.463-477.
- Büyüköztürk, Ş. (1997). *Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi*. Eğitim Yönetimi, 3(4), s.453-464.
- Büyüköztürk, Ş., Bökeoğlu, Ö.Ç. ve Köklü, N. (2008). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carreno, D. F., Eisenbeck, N., Cangas, A. F., García-Montes, J., M., DelVas, L. G. and María, A. T. (2020). *Spanish adaptation of the Personal Meaning Profile-Brief: Meaning in life, psychological well-being, and distress*. International Journal of Clinical and Health Psychology, 20, p.151-162.
- Çelik, N. D. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Yaşamda Anlam ve Yaşam Amaçları Arasındaki İlişki*. Mediterranean Journal of Humanities, 4(1), s.133-141.
- Çevik, C., Ciğerci, Y., Kılıç, .and Uyar, S. (2020). *Relationship between smartphone addiction and meaning and purpose of life in students of health sciences*. Perspect Psychiatr Care, p.1-7.
- Debats, D. L. (1999). *Sources of meaning: An Investigation of Significant Commitments in Life*. Journal of Humanistic Psychology, 39(4), p.30-57.
- Demirtaş, A. S. (2018). *Duygu Düzenleme Stratejileri ve Benlik Saygısının Mutluluğu Yordayıcılığı*. Turkish Studies. 13(11), s.487-503.
- Dilek, S. A. ve Yılmaz, K. (2016). *Öğretmenlerin İşkoliklik Eğilimleri İle İş-Yaşam Dengeleri*. E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(1), s.36-55.
- Doğan, T. ve Tel, F.D. (2011). *Duwas işkoliklik Ölçeği Türkçe Formunun (Duwas-TR) Geçerlik ve Güvenirliğinin İncelenmesi*. AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1), s.61-69.
- Doğan, T., Sapmaz, F., Tel, F.D., Sapmaz, S. and Temizel, S. (2012). *Meaning in Life and Subjective Well-Being among Turkish University Students*, Procedia. Social and Behavioral Sciences, 55, p.612-617.
- Donaldson, S. I. and Ko, I. (2010). *Positive organizational psychology, behavior and scholarship: A review of the emerging literature and evidence base*. The Journal of Positive Psychology, 5(3), p.177-191.
- Douglas, E. J. and Morris, R. J. (2006). *Workaholic, or just hard worker?* Career Development International, 11(5), p.394-417.
- Eker, H., Taş, İ. ve Anlı, G. (2020). *Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sağlık ile Yaşamın anlamı ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(39), s.1182-1199.
- Ekşi, H., Sayın, M. ve Liman, M. (2019). *Otantikliğin Yaşamın Anlamı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Amaç Bilincinin Aracı Rolü*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(65), s.795-803.

- Emmons, R. A. (2003). *Personal Goals, Life Meaning, and Virtue: Wellsprings of A Positive Live*, In C. L. M. Keyes & J. Haidt (Eds.), *Flourishing: Positive psychology and the life well-lived*, p.105–128, Washington, DC: American Psychological Association.
- Fineman, S. (2006). *On Being Positive: Concerns And Counterpoints*. *Academy of Management Review*, 31(2), p.270-291.
- Gable, S. L. and Haidt, J. (2005). *What (And Why) Is Positive Psychology?* *Review of General Psychology*, 9(2), p.103–110.
- Halama, P.(2005). *Relationship Between Meaning in life and The Big Five Personality Traits in Young Adults And The Elderly*. *Studia Psychologica*, 47(3), p.167-178.
- Heintzelman, S. J. and King, L. A. (2014). *(The Feeling of) Meaning-as-Information*. *Personality and Social Psychology Review*, p.1–15.
- Jaarsma, T. A., Pool, G., Ranchor, A. V. and Sanderma, R. (2007). *The concept and measurement of meaning in life in Dutch cancer patients*. *Psycho-Oncology*, 16, p.241-248.
- Kahveci, N. (2019). *Sistemik Düşünme*. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Kart, M. E. (2005). *Reliability And Validity of The Workaholism Battery (Work-BAT): Turkish Form*. *Social Behavior and Personality*, 33(6), p.609-618.
- Karakaya, A., Büyükyılmaz, O. ve Ay, F.A. (2015). *İşyeri Yalnızlığının İşkoliklik Üzerindeki Etkisi: Kardemir A.Ş. 'de Bir Araştırma*. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(3), s.79-100.
- Kesen, M. (2015). *Örgütsel Bağlılığın İşkoliklik Üzerindeki Etkisi: Görgül Bir Araştırma*. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(4), s.53-68.
- Keskin, H., Akgün, A.E. ve Koçoğlu, İ. (2016). *Örgüt Teorisi*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kul, A., Demir, R.ve Katmer, A.N. (2020). *Covid-19 Salgını Döneminde Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Yaşam Anlamı ve Kaygı*. *Turkish Studies*, 15(6), s.695-719.
- Kutanis, Ö. R. ve Yıldız, E. (2014). *Pozitif psikoloji ile pozitif örgütsel davranış ilişkisi ve pozitif örgütsel davranış boyutları üzerine bir değerlendirme*. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 5(11), s.135-154.
- Leontiev, D. A. (2005). *Three Facets of Meaning*. *Journal of Russian & East European Psychology*, 43(6), p.45-72.
- Líbano, M. D., Llorens, S., Salanova, M. and Schaufeli, W. (2010). *Validity of a brief workaholism scale*. *Psicothema*, 22(1), p.43-150.
- Lindeman, M. and Verkasalo, M. (1996). *Meaning in Life for Finnish Students*. *The Journal of Social Psychology*, 136(5), p.647–649.
- Luthans, F. (2002). *Positive Organizational Behavior: Developing And Managing Psychological Strengths*. *Academy of Management Executive*, 16(1), p.57-72.
- Luthans, F. and Youssef, C. M. (2007). *Emerging Positive Organizational Behavior*. *Journal of Management*, 33(3), p.321-349.
- Martela, F. and Steger, M. F. (2016). *The three meanings of meaning in life: Distinguishing coherence, purpose, and significance*. *The Journal of Positive Psychology*, 11(5), p.531-545.
- McGregor, I. and Little, B. I. (1998). *Personal Projects, Happiness, and Meaning: On Doing Well and Being Yourself*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), p.494-512.
- McMillan, L. H. W., O'Driscoll, M. P. and Burke, R. J. (2003). *Workaholism: a review of theory, research and future directions*. in C.L. Cooper and IT. Robertson eds, *international Review of industrial and Organizational Psychology*, 18, p.207-30, NY; John Wiley and Sons.

- McMillan, L. H. W., O'Driscoll, M. P., Marsh, N. V. and Brady, E. C. (2001). *Understanding Workaholism: Data Synthesis, Theoretical Critique, and Future Design Strategies*. International Journal of Stress Management, 8(2), p.69-91.
- McMillan, L. H. W. and O'Driscoll, M.P. (2004). *Workaholism and Health: implications for organisations*. Journal of Organizational change Management, 17(5), p.509-519.
- Moomal, Z. (1999). *The Relationship between Meaning in Life and Mental Well-Being*. South African Journal of Psychology, 29(1), p.36-41.
- Morse, N. C. and Weiss, R.S. (1955). *The Function and Meaning of Work and the Job*. American Sociological Review, 20(2), p.191-198.
- Ng, T.W. H., Sorensen, K.L. and Feldman, D.C. (2007). *Dimensions, antecedents, and consequences of workaholism: a conceptual integration and extension*. Journal of Organizational Behavior, 28, p.111-136.
- Ölçer, F. (2005). *İşkoliklik Üzerine Bir Araştırma*. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 5(9), s.122-144.
- Özsoy, E. (2013). *İşkoliklik ve Çalışmaya Tutkunluk Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Sağlık Sektöründe Bir Araştırma*. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 5(2), s.59-68.
- Öztürk, Y. E., Kırac, R. ve Mıdık, B. (2018). *112 ve Acil Servis Çalışanlarının İşkoliklik Durumlarının Kas-İskelet Rahatsızlıkları Durumuna Etkisinin Araştırılması*. Journal of Social And Humanities Sciences Research, 5 (27), s.3184-3194.
- Pekdemir, I. ve Koçooğlu, M. (2014). *İşkoliklik ile İş Yaşam Dengesi Arasındaki İlişkide Kişilik Özelliklerinin aracılık Rolü Üzerine Bir Araştırma*. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1), s.309-337.
- Porter, G. (1996). *Organizational impact of workaholism: suggestions for researching the negative outcomes of excessive work*. Journal of Occupational Health Psychology, 1(1), p.70-84.
- Reker, G. T. (1977). *The purpose-in-life test in an inmate population: An empirical investigation*. Journal of Clinical Psychology, p.687-693.
- Reker, G. T. Peacock, E.J. and Wong, P.T.P., (1987). *Meaning and Purpose in Life and Well-Being: A Life-Span Perspective*. Journal of Gerontology, 42(1), p.44-49.
- Reker, G. T. (1997). *Personal Meaning, Optimism, and Choice: Existential Predictors of Depression in Community and Institutional Elderly*. The Gerontological Society of America, 37(6), p.709-716.
- Robinson, B. E. (1998). *The workaholic family: A clinical perspective*. The American Journal of Family Therapy, 26(1), p.65-75.
- Robinson, B. E. (2000). *Workaholism: Bridging the Gap Between Workplace, Sociocultural, and Family Research*. Journal of Employment Counselling, 37, p.31-47.
- Ryff, C. D. and Singer B. (1998). *The Contours of Positive Human Health*. Psychological Inquiry, 9 (1), p.11-28.
- Schaufeli, W. B., Taris, T. W. and Bakker, A. B. (2006). *Dr. Jekyll and Mr. Hide: On the Differences between Work Engagement and Workaholism*. Research Companion to Working Time and Work Addiction, (Ed.: Ronald J. Burke), Edward Elgar: Northampton, MA., p.193- 217.
- Schaufeli, W. B., Taris, T. W. and Rhenen, W. V. (2008). *Workaholism, Burnout, and Work Engagement: Three of a Kind or Three Different Kinds of Employee Well-being?* Applied Psychology, 57(2), p.173-203.
- Schnell, T. (2009). *The Sources of Meaning and Meaning in Life Questionnaire (SoMe): Relations to demographics and well-being*. The Journal of Positive Psychology, 4(6), p.483-499.

- Scott, K. S., Moore, K. S. and Miceli, M. P. (1997). *An Exploration of the Meaning and Consequences of Workaholism*. Human Relations, 50(3), p.287-314.
- Shek, D. T. L. (1992). *Meaning in Life and Psychological Well-Being: An Empirical Study Using the Chinese Version of the Purpose in Life Questionnaire*. The Journal of Genetic Psychology, 153(2), p.185-200.
- Seligman, M. E. P., Steen, T. A., Park, N. and Peterson, C. (2005). *Positive Psychology Progress Empirical Validation of Interventions*. Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 42, p.874-884.
- Serçeoğlu, N. ve Selçuk, G. N. (2016). *Konaklama İşletmelerinde Çalışan Personelin İşkoliklik Eğilimleri ile Hizmet Odaklılık İlişkisi: TRAI Bölgesinde Bir Araştırma*. Turizm Akademik Dergisi, 3(1), s.39-55.
- Sipahi, B., Yurtkoru, E.S. ve Çinko, M. (2008). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*, İstanbul: Beta Basım.
- Snir, R. and Harpaz, I. (2004). *Attitudinal and Demographic Antecedents of Workaholism*. Journal of Organizational Change Management, 17, p.520-536.
- Snir, R. and Harpaz, I. (2006). *The Workaholism Phenomenon: A Cross-National Perspective*. Career Development International, 11(5), p.374-393.
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S. and Kaler, M. (2006). *The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the Presence of and Search for Meaning in Life*. Journal of Counseling Psychology, 53(1), p.80-93.
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., Sullivan, B. A. ve Lorentz, D., (2008). "Understanding the Search for Meaning in Life: Personality, Cognitive Style, and the Dynamic Between Seeking and Experiencing Meaning", Journal of Personality, 76,(2), s.199-228.
- Seybold, K. C. and Salomone, P. R. (1994). *Understanding Workaholism: A Review of Causes and Counseling Approaches*. Journal of Counseling & Development, p.4-9.
- Seyrek, Ö. D. ve Ersanlı, K. (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Yaşamın Anlamı ile Psikolojik Esneklik Arasındaki İlişki*. Turkish Studies, 12(4), s.143-162.
- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S. V., Kaya, S. ve Pala, H. (2012). *Öznel İyi Oluşu Açıklamada Umut ve Yaşamda Anlamın Rolü*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 20(3), s.827-836.
- Şentürk, H. ve Yakut, S. (2014). *Hayatın Anlamı ve Din*. Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2(33), s.45-60.
- Tabassum, A. and Rahman, T. (2013). *Gaining the insight of workaholism, its nature and its outcome: A literature review*. International Journal of Research Studies in Psychology, 2(2), p.81-92.
- Yalçın, İ. and Malkoç, A. (2015). *The Relationship Between Meaning in Life and Subjective Well-Being: Forgiveness and Hope as Mediators*. J Happiness Stud, 16, p.915-929.
- Yavan, Ö. (2016). *Örgütsel Davranış Düzleminde Adanmışlık*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25, s.278-296.
- Yıkılmaz, M. ve Güdül, M. D. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Yaşamda Anlam, Bilinçli Farkındalık, Algılanan Sosyoekonomik Düzey ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler*. Ege Eğitim Dergisi, 16(2), s.297-315.
- Yiğit, B. (2020). *2015-2020 Yılları Arasında İşkoliklik Alanında Yazılan Makalelerin İncelenmesi*. İş'te Davranış Dergisi, 5(2), s.101-113.
- Yüksel, R. (2012). *Genç Yetişkinlerde Yaşamın Anlamı*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s.79-91.

Yüksekbilgili, Z. ve Akduman, G. (2015). *Kuşaklara Göre İşkoliklik*. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(19), s.415-440.

Yüksekbilgili, Z. ve Akduman, G. (2016). *Bireysel Mutluluk ve İşkoliklik İlişkisi*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED, 31, s.95-112.

Yükselen, C. (2017). *Pazarlama Araştırmaları*. İstanbul: Detay Yayıncılık.

Zika, S. and Chamberlain, K. (1992). *On the relation between meaning in life and psychological well-being*. British Journal of Psychology, 83,(1), p.133-145.

Zohar, D. (2006). *On The Vicissitudes Of The Study Of Workaholism: A Construct At A Crossroad*. Career Development International, 11(5), p.478-482.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

URL-1 <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 06.02.2021)

URL-2 <https://www.tayfundogan.net/2018/12/27/insanin-anlam-arayisi-bir-insan-omrunu-neye-vermeli/> (Erişim Tarihi: 21.02.2021)

URL-3

<https://researchcommons.waikato.ac.nz/bitstream/handle/10289/3703/Exploring%20new%20frontiers.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim Tarihi: 21.02.2021)

URL-4 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=zEHdUr-TMAAC&oi=fnd&pg=PR11&dq=%C3%B6rg%C3%BCtsel+bilim+yakla%C5%9F%C4%B1m%C4%B1&ots=f0SPkBZwUZ&sig=-tMp7_SemG_Yk6zDNE3aXls0ouU&redir_esc=y#v=onepage&q=%C3%B6rg%C3%BCtsel%20bilim%20yakla%C5%9F%C4%B1m%C4%B1&f=false (Erişim Tarihi: 21.02.2021)